

21. yüzyılda değişen eğitim paradigmaları

Geçmişten günümüze baş döndürücü bir değişimin sonuçları ile karşı karşıyayız. Dünün hayalleri, bugünün gerçekleri oldu. Bu değişim, siyasetten, ekonomiye, toplumun sosyolojik yapısından sanata, hukuktan ahlaka kadar bütün alanlarda etkisini gösteriyor.

Doęru ve yanlış kavramlarımız, iyi ve kötü algılarımız yeniden tanımlanmak zorunda.

DEęİŐİMİN HIZI VE DEęİŐİMİN HAYATIMIZA YANSIMALARI

İnsanlığın önüne hem krizler hem de fırsatlar sunan değişimlerden bazıları şunlar:

- Sanayileşmenin mekanikleri değişti ve değişmeye devam edecek.
- Yapay zekaya dayalı teknolojiler akıl almaz şekilde gelişmeye başladı ve bundan sonra teknolojinin temel belirleyicisi olacak.
- Dijitalleşme ile birlikte bilginin üretilmesi, depolanması ve yayılması inanılmaz arttı.
- Meslek alanları büyük bir değişime uğradı.
- İş dünyasındaki sistemler ve çalışma şekilleri değişti.
- Eğitim hizmeti, amaç, öğrenme-öğretme süreçleri açısından büyük değişime uğradı.

GELECEĞİN DÜNYASI VE YENİ KARIYER SENARYOLARI

Gelecekte neler olacağı sorusu her zaman popüler bir sorudur. Her dönemde heyecanla tartışılan bir konu olmakla birlikte günümüzde gelinen nokta geleceğe ilişkin düşüncelerin sınırlarını da ortadan kaldırdığı görünüyor. Her bireyin ortalama 80 yıllık bir ömrü olduğu varsayımından hareket edersek, bugünün gelişmelerinin 80 yıllık bir gelecekte insanın hayatına yapacağı etkileri kestirmek önemli olacaktır. Bugün anaokuluna ya da ilkokula giden bir çocuk, 70-80 senelik bir geleceğin etki alanı içinde yer alıyor. O halde sorumuzu soralım:

“Geleceğin kariyer yolculuğunda çocuklarımızı neler bekliyor?”

İş dünyasının yapısı, ticaret anlayışı ve öncelikleri farklılaşacak. Bundan 10 yıl sonra, çocuklarımızın çalışmak isteyecekleri şirketler, şu anda en büyük 50 şirket sıralamasındakilerin çoğundan çok daha farklı olacak. Genel olarak bakıldığında geleceğin iş dünyasında yaşanacak muhtemel değişiklikler şunlardır:

- Hiyerarşik yönetim modelleri yerine yatay yönetim modelleri uygulanacak.
- Mesai kavramı eskisi kadar önemli olmayacak.
- Yetenek ve becerilere daha fazla değer verilecek.
- Teknoloji kullanma becerileri önemli olacak.
- Birden fazla yabancı dil becerileri istenecek.

Geleceğin mesleklerinin değişimi de kaçınılmaz. Bu anlamda, geleneksel meslekler artık günümüz çocukları için yeterli bir seçenek olmayacak. Yeni dünyada yeni mesleklerin çocuklarımızın ilgi ve bilgi alanına taşınması gerekiyor. Geleceğin dünyasında ön plana çıkacak mesleklerden bazıları şöyle:

- Sosyal medya uzmanlığı
- 3D yazıcı operatörlüğü
- Giyilebilir teknolojiler
- E-ticaret
- Organik tarım teknolojileri
- Genetik mühendisliği
- Yazılım ve kodlama
- Veri yöneticiliği
- Siber güvenlik uzmanlığı
- İHA, SİHA teknolojisi uzmanlığı gibi

DEĞİŞEN DÜNYANIN EĞİTİME ETKİLERİ

Eğitim, “davranış değiştirme” olarak tanımlanıyor. Bu kavramdan hareketle, eğitimin toplum bireylerine kazandırması öngörülen pek çok bilgi, beceri ve yeterlilikten söz edilebilir. Dünyadaki gelişmeler, bireye kazandırılması öngörülen bu yeterlilikleri değiştirdi. Bireylerin artık sadece kendi toplumsal talepleri doğrultusunda yetiştirilmesi yeterli görülüyor. Ülkemiz açısından ayrıca sınav gerçekliğinin de altını çizmek gerekir. Sınav odaklı eğitim anlayışının yarattığı baskı hem öğretmenleri hem de anne-babaları oldukça yoruyor. Bunun en ağır sonuçlarını da çocuklar yaşıyor. Şüphesiz ki sınav odaklı eğitim anlayışının değişmesi sürekli dile getiriliyor ancak bir türlü istenen sonuç elde edilemiyor.

EĞİTİM HEDEFLERİ DEĞİŞTİ

Günümüzde eğitimden beklenen en öncelikli genel hedef bireylerin “dünya insanı” olarak yetiştirilmesi. Bu kapsamda özellikle “21. Yüzyıl Becerileri” olarak tanımlanan bir dizi becerinin kazandırılması esas alınıyor. Öğrencilerin, 21. yüzyılın gerektirdiği becerileri kazanarak profesyonel hayata katılması bekleniyor. 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan çerçeve şunları içeriyor:

Yeni çağın eğitim anlayışında temel hedeflerin ne olması gerektiği sürekli tartışılıyor. Dünyadaki gelişmeler ve ülkemizin gerçekleri düşünüldüğünde, 21. yüzyıl becerilerinin yol gösterici olacağı söylenebilir. Bu becerileri dikkate alarak yeni insan profilinin sahip olması gereken becerileri şöyle tanımlayabiliriz:

1. Araştırma ve bilgi üretme becerilerine sahip olmak
2. Ürün, hizmet ve iş geliştirme becerilerine sahip olmak
3. Profesyonel iş ve yaşam becerilerine sahip olmak
4. Sosyal sorumluluk becerilerine sahip olmak

OKULUN ROLLERİ VE ORTAMLARI DEĞİŞTİ

Endüstri 2.0 için tasarlanan mevcut okul sisteminin artık günümüz ihtiyaçlarını karşılamadığı konusunda herkes hemfikir. Tek tip okul yapıları, tek tip sınıflar, laboratuvarlar, yüksek bahçe duvarlarıyla çevrelenmiş okullar bugün için öğrencilerin ilgisini çekmekten ve verimli bir öğrenme ortamı sağlamaktan uzak. Öyle görünüyor ki, eğitim artık okula sığmamaya başladı.

Zaman ve mekan açısından sınırlarını eğitim, okul ve evi daha da yakınlaştıracak gözüküyor. **Hibrit eğitim** modelinin daha fazla gündemde olacağı kabul edilirse, artık bu yaklaşmanın gelecekte daha sistematik ve düzenli hale getirilmesinin önemli olacağını söylemek mümkün. Okullar belki de gelecekte, bilgi aktarılan yerler olmaktan daha çok kişilik gelişimi, yetenek gelişimi, hobi gelişimi, sosyalleşme, yaşam becerileri gibi kavramların hayat bulduğu yerler olabilir.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ DEĞİŞTİ

Geçmişte öğretmenin bilgi aktarıcısı, öğrencinin de pasif bir bilgi alıcısı olarak konumlandırıldığı eğitim anlayışı artık günümüzde karşılığı olmayan bir durum. Öğrencinin pasif öğrenen olmaktan çıkıp aktif öğrenen olması da bugün için yeterli olmuyor.

Öğretimsel süreçlerde “öğrenen ve üreten öğrenci” kavramı üzerinden uygulamalar yapılması bekleniyor. Günümüz teknolojik imkanlarıyla birlikte geliştirilen öğretim yöntem ve teknikleri, artık öğrenciye daha büyümlü ve heyecan verici bir takım imkanlar sunuyor. Bunlardan bazıları şöyle:

- Teknoloji tabanlı öğrenme
- Ters yüz sınıflar
- Online eğitim
- Sanal gerçeklik
- Artırılmış gerçeklik
- Animasyonlar
- Kodlama
- Canlandırma
- Üç boyutlu tasarımlar yapma
- [Yapay zeka](#) uygulamaları

Görünen o ki, artık öğretim faaliyetleri, sadece okulların ve öğretmenlerin belirlediği çerçevelerde yapılamayacak. Bilgi üretme ve bilgiye ulaşma imkanlarının sınırsız düzeyde geliştiği bir dönemde, öğretimi sadece sınıflara hapsetmek artık mümkün değil. Bir anlamda bugün artık herkes öğrenci ve yine herkes öğretmendir.

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ ROLLERİ DEĞİŞTİ

Klasik eğitim, öğretmen ve öğrenci rollerini bugüne kadar keskin hatlarla tanımlandı. Öğretmen sınıfın açık otoritesiydi. Kuralları o belirler, görevleri o verir, sonuçlara o karar verirdi. Öğretmen söyler, öğrenci yapardı. Öğretmenin söyledikleri ve yönlendirmeleri pek tartışılmazdı. Öyle ki, bilginin doğruluğu yanlışlığı bile öğretmenin söylemine göre belirlenirdi.

Uzun yıllar, öğretmenin otoritesine dayalı bir ilişki dinamiği içinde sürdürülen eğitim faaliyetleri artık daha az otoriteye ihtiyaç duyuyor. Bugün öğrencilerin bir çoğu belki de öğretmenlerin sahip olmadığı becerilere sahiptir. Bu nedenle, öğretmenin bilgi aktarıcısı kimliğinin çok ötesinde öğrenme paydaşı olarak ön plana çıkacağı bir süreç yaşanacaktır. Öğretmenler, “öğreten” olmak yerine daha çok “paylaşan”, “empati kuran”, “motive eden”, “destekleyen”, “geribildirim veren”, “koçluk yapan” kişiler olacak. Böylece çocuğun gelecek yolculuğunda yol arkadaşlığı yaparak güçlenmesini sağlayacak.

VELİ ROLLERİ DEĞİŞTİ

Okul-veli ilişkilerinin önemi herkes tarafından biliniyor. Düne kadar bu ilişkilerin sınırları daha açıktı. Ancak günümüzde bu sınırlar da iç içe geçmiş görünüyor. Geleneksel ilişkilerde, okul veliye neyi nasıl yapması gerektiğini söyler. Hatta eğitim sürecinin olabildiğince dışında tutmaya çalışırdı. Velinin çoğu zaman eğitimden anlamadığı varsayımından hareket edilerek eğitime müdahale etmemeleri istenirdi. Velilerin çoğu da gerçekte bilgi odaklı değil, içgüdüsel ebeveynlik yapar ve okul ortamında yaşananları pedagojik doğrulara göre değil, çocuğundan hareketle sübjektif doğrulara göre değerlendirirdi.

Bugün velilerin artık eğitimle ilgili daha donanımlı olmaları bir ihtiyaç. Okulların da velileri sürece nasıl daha iyi katılabileceklerini değerlendirmeleri gerekecek. Çocuk hakkında verilecek kararlarda velilerin sorumluluklarının yeniden tanımlanması önemli. Açık olan şudur ki, veliler eğitimsel süreçlerin daha aktif bir paydaşı olacak. Bu da kimi zaman rol, görev ve sorumlulukların birbirine geçmesi ile sonuçlanacak gibi görünüyor

EĞİTİMİN GELECEK ROTASI İÇİN ÖNERİLER

Değişen dünyanın eğitime yansımalarından uzak durmak mümkün olmadığına göre bir an önce uyum sağlamak, hatta bu değişimlere yön verecek işler yapmak gerekiyor. O halde eğitimle ilgili bazı önerilerin altını çizmekte yarar var.

- Dünya ile entegre, hatta dünyadaki gelişmeleri de etkileyecek cesur, özgün ve kapsayıcı eğitim modelleri geliştirilmeli, uygulanmalı ve sonuçları değerlendirilerek literatüre kazandırılmalı.
- Tek tip insan yetiştirmek üzere kurulan, ezberciliğin merkezde olduğu geleneksel eğitimden çıkarak; her bireyin kendi kendisini geliştirebileceği, birbirinden öğrenmenin sağlandığı, öğretmen ve eğitimcilerin yol gösterici oldukları eğitim modellerine geçmek gerekiyor.
- Erken yaşlardan itibaren yabancı dil becerileri geliştirilmeli.
- Toplumsal duyarlılığı geliştirmeye yönelik sosyal sorumluluk projelerine önem verilmeli.
- Okul dışında açık kaynaklardan çevrimiçi projelere katılma, sertifikalı kurs programlarını takip etme, sosyal sorumluluk projelerinde görev alma gibi imkanlar sağlanmalı.
- Tek tip insan ve tek tip müfredat uygulamalarından öte, alternatif eğitim modelleri ve müfredatlara yer verilmeli.

- Ters yüz öğrenme (flipped classroom) modeli ile öğrenme yaklaşımına daha fazla yer verilmelidir. Öğretmenler tarafından hazırlanan ders videoları yardımıyla bilgi aktarımını gerçekleştirip, öğrencinin asıl ihtiyacı olan bilginin özümsemesinin ve yeni bilgilerin çıkarımının ders saatinde sınıfta öğretmenler ve arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirilmeli.
- Yetenek keşfi, yaratıcılık, girişimcilik, **inovasyon**, sosyal ve duygusal zeka becerilerine mutlaka yatırım yapılmalı.
- Üniversitelerle işbirliği artırılmalı ve sahanın sorunlarına daha bilimsel ve akademik çerçevede çözümler üretilmeli.
- Okulların dijital alt yapıya sahip olması ve klasik sınıf düzeninden öte atölye, laboratuvar ve işliklerle güçlendirilmesine önem verilmeli.
- Okulların öğrenen organizasyon modeline göre yapılandırılmasına öncelik verilmeli.
- Öğrencilerin gelecekteki kariyer yolculuklarına erken yaştan itibaren başlanmalı ve bireyi tanıma hizmetlerinin güçlendirilmesine çalışılmalı.
- Okul rehberlik birimlerinin daha güçlendirilmesi ve uzmanlaşmaya gidilmesi gerçekleştirilmeli.
- Ulusal ve uluslararası işbirlikleri yaparak öğrencilerin deneyimlerini zenginleştirmek, imkanlarını artırmak önemsenmeli.

SEDA ZEYNEP AYTAÇLI KİMDİR?

2001 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Mezun olduktan sonra, Sabancı Holding Müşteri İlişkileri ve İmage Halkla İlişkiler Şirketi'nde iş yeri stajlarını tamamladı. Marmara Üniversitesi'nden İngilizce Öğretmenliği formasyonunu aldı. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında tezli yüksek lisansını tamamladı. Bir yandan eğitimleri devam ederken, diğer tarafta da iş hayatını da sürdüren Aytaçlı, Anabilim'de sırasıyla İngilizce Öğretmenliği, Müdür Yardımcılığı, Okul Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Erickson Coaching International Türkiye de koçluk eğitimini tamamlayan Aytaçlı, profesyonel koçluk sertifikasını aldı. Bunun yanı sıra, ODTÜ Sürekli Eğitim Merkezin'de İnsan Kaynakları Yönetimi alanında da çalışmalarda bulunmuştur. Anabilim Eğitim Kurumları çatısı altında gerçekleştirilen, Türkiye'de ilk defa birinci dil olarak İspanyolca müfredatının geliştirilmesi, Üstün Yetenekliler Programının uygulanması, Girişimcilik ve İnovasyon çalışmalarının lise tabanına yayılması gibi pek çok alanda aktif görev alan Seda Zeynep Aytaçlı, halen, aynı kurumda hem Lise Müdürü hem de k12'den sorumlu İcra Kurulu Üyesi olarak görevine devam ediyor. Evli, iki çocuk sahibidir.

Medya ve iletişim dünyasında her şey için taktik ve strateji uzmanıdır.

İstanbul'da yaşayan Seda Zeynep Aytaçlı, Lise Müdürü ve Okul Sahibi'dir.